

Голик А.О.

магістрантка;

Васильківська О.І.

кандидат технічних наук, доцент,

Київська державна академія

декоративно-прикладного мистецтва і дизайну

імені Михайла Бойчука

ЦІАНОТИПІЯ В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ

В еру комп'ютерних технологій, фотографії та цифрового друку все частіше починають звертатися до нетрадиційних способів отримання малюнку. В пошуках образотворчих і бюджетних підходів до реалізації своїх ідей повертаються до історичних способів друку фотографії. Один з найбільш перспективних для застосування в дизайні є безсрібний спосіб фотодруку – ціанотипія [1].

На основі дослідження ціанотипії, робіт у цій техніці, необхідно розглянути ціанотипію як засіб графічної виразності в мистецтві, дизайні і обґрунтувати значення ціанотипії для створення робіт із більш тонкою кольоровою гармонією, м'якістю контурів, незвичними ефектами та особливостями фактури, що стимулює до вільних асоціацій як в мистецтві, так і в дизайні.

Тема використання ціанотипії в дизайні є вельми актуальною, але доволі складною в контексті проектних пропозицій, оскільки на рівні теоретичного аналізу існує замало наукових статей, чого не можна сказати про реалізацію конкретного дизайн-продукту. Сучасний графічний дизайн, як вид мистецтва має велику дослідницьку базу, однак використання ціанотипії в дизайні є малодослідженим [2]. Метод

ціанотипії було винайдено в 1842 році англійським фізиком і астрономом, сером Джоном Гершелем (рис. 1). На ранніх етапах розвитку технологій ціанотипію використовували майже в усіх наукових галузях. Так, Анна Аткинс, англійський вчений, ботанік та ілюстратор використовувала метод ціанотипії для створення зображень різноманітних наукових явищ і об'єктів. Вона випускає альбом, в якому вперше були видані ілюстрації, створені на основі фотографічної технології (рис. 2). Луї Жак Манде Дагер та Вільям Генрі Фокс Талбот досить добре задокументували та інтенсивно вивчили фотографічні процеси, не зважаючи на це ціанотипія відома набагато менше. На цьому етапі ціанотипію можна побачити в першій половині ХХ століття вона була найпоширенішим способом копіювання креслень (рис. 3). Майк Вер створив великий посібник присвячений історичним передумовам винаходу, молекулярній основі креслення, його технічним варіаціям та історичному розвитку між 1842 і 1996 роками, а також питанням псування та збереження друку.

Існує також варіація формули ціанотипії, яка називається «Новий ціанотип», відкрита Майком Уером у 1997 році [3].

Ціанотипія стала відправною точкою в процесі розширення можливостей друку на різних матеріалах, в тому числі на тканині чи навіть дереві. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про недостатню кількість наукових праць, присвячених ціанотипії, зокрема в рекламному дизайні. Нез'ясованими питаннями залишаються, по-перше, методологічні основи альтернативного способу фотодруку в рекламних комунікаціях, по-друге, практичні аспекти творчого використання ціанотипії у процесі проектування рекламної продукції [4].

Перехід графічного дизайну від ручного малювання олівцем на папері до проектування за допомогою комп'ютерних програм, що відбувся у 1980–1990-ті роки, був справжньою революцією для цього виду художньо-проектної діяльності. Цей перехід зумовив не тільки зміну дизайнерського інструментарію – радикально змінилося мислення як самих дизайнерів, так й адресатів їхніх розробок.

Нові технології насправді відкрили перед графічними дизайнерами широкі можливості щодо створення й обробки зображень і роботи зі шрифтами, але водночас загострили проблему унікальності дизайнерського продукту.

Ціанотипія – безсрібний фотографічний процес, який дає при фотодруці зображення блакитного відтінку. З розвитком цифрових технологій даний вид фотографії не втратив своєї популярності і залишається одним із альтернативних фотопроцесів. Розчин треба наносити тільки на натуральні матеріали такі як папір, тканина, дерево. Плюси ціанотипії: простота, швидкий результат, екологічність.

Одним з найдієвіших способів популяризації товару є дизайн. За допомогою ціанотипії можна не тільки проявляти ілюстрації, або фотографії, а засушене листя або квіти, канцелярське приладдя і будь-які інші предмети. Цікаві графічні ефекти можна отримати, використовуючи напівпрозорі предмети з скла чи пластику. Такий друк з використанням предметів буде називатися «фотограма». Наприклад, орнаментальні фотограми з предметів, квіткових композицій, фотовідбитки і їх сукупність. Ціанотипія в мистецтві та дизайні популяризується і зустрічається як принт на одязі, оформлення фірмового стилю, як ілюстрація в наукових журналах [5].

Нині бачимо спроби окремих дизайнерів чи агенцій-лідерів створити концептуальний, сучасний, осмислений продукт, поєднуючи нову візуальну мову. Відродження національної культури, в інших – прагнення бути впізнаваними на міжнародних ринках. Названі тенденції охоплюють як графічний дизайн, так і веб-дизайн, упаковку, дизайн костюма, дизайн середовища.

Рекламна графіка більш, ніж предметна форма, походить не стільки від функції і конструкції, скільки від відносно стійких психологічних і соціокультурних стереотипів.

Рис. 1. Сер Джон Гершель

**Рис. 2. У молодому стані;
Анна Аткинс**

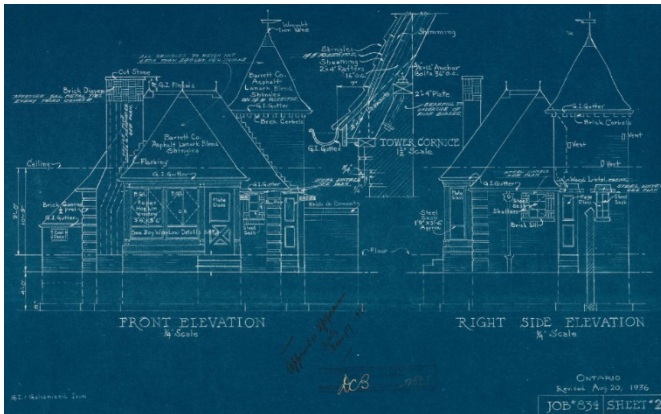

Рис. 3. Архітектурне креслення, Канада, 1936 р.

У статті розкриваються питання значення розвитку ціанотипії як засобів художньо-образної виразності в мистецтві і дизайні в Україні. В дослідженні розглянуто ціанотипію як засіб графічної виразності і проаналізовано застосування цієї техніки з метою її використання в різних видах дизайну, а також задля розкриття творчого потенціалу художника, дизайнера-графіка. Варто звернути увагу, що на сьогоднішній день мало досліджень з цієї проблематики, а поодинокі дослідження не повною мірою відображають вплив графічних технік на розвиток візуального мистецтва і дизайну.

Список використаних джерел:

1. Кузнецова Е.Е., Дєргільова Е.Н. Художня фотографія в популяризації екопакування. *Всеросійська науково-практична конференція «ДИСК-2019»*. 2019. Ч. 2. С. 156–158.
2. Божко Т. Композиційні передумови графічного втілення візуальних звернень. *Вісник львівської національної академії мистецтв*. 2018. № 35. С. 173–186. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1313146>
3. Храмова-Баранова О.Л., Куколь С.С. Становлення і розвиток монотипії як засобу графічної виразності у мистецтві. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2016. № 6. С. 37–41.
4. Щигорєц Н.А., Дєргилєва Е.Н. Цианотипия как способ реализации принта в текстильных изделиях. *Всероссийский форум молодых исследователей «Дизайн и искусство – стратегия проектной культуры XXI века»*. Всероссийская научно-практическая конференция «ДИСК-2017». Ч. 1. Москва, 2017. С. 52–55.
5. Богданова Ю.А. Идентификация, хранение и консервация фотоотпечатков, выполненных в различных техниках. «Государственный музейно-выставочный центр РОСФОТО». Санкт-Петербург, 2013. С. 16–18.